

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ
ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**Балалар өнер мектептерінің
«Дауысты қою (вокал)» пәні бойынша
білім беру бағдарламасы**

**Образовательная программа
по предмету «Постановка голоса (вокал)»
детских школ искусств**

Астана, 2016 г.

Балалар өнер мектептерінің «Дауысты қою (вокал)» пәні бойынша білім беру бағдарламасы – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2016. – 48 б.

Образовательная программа по предмету «Постановка голоса (вокал)» детских школ искусств – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2016 год. – 48 с.

Балалар өнер мектептерінің «Дауысты қою (вокал)» пәні бойынша білім беру бағдарламасы оқытудың мақсатын, міндеттерін, оқу мерзімін, мазмұнын, әр сынып бойынша бағдарламалық талаптарды, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, пәнді игеруден күтілетін нәтижелерді, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

Образовательная программа по предмету «Постановка голоса (вокал)» детских школ искусств определяет единый комплекс основных характеристик образования, включающий цель, задачи, сроки обучения, содержание, программные требования по каждому классу, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, ожидаемые результаты освоения предмета, критерии оценки результатов обучения.

*ҚР БҒМ Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік
орталығының оқу-әдістемелік кеңесі ұсынған
(2016 жылғы 07 желтоқсандағы №6 хаттама)*

*Рекомендовано Учебно-методическим советом
Республиканского учебно-методического центра
дополнительного образования МОН РК
(протокол от 07 декабря 2016 года №6)*

*©Республикалық қосымша білім
беру оқу-әдістемелік орталығы, 2016
©Республиканский учебно-методический
центр дополнительного образования, 2016*

Балалар өнер мектептерінің «Дауысты қою (вокал)» пәні бойынша білім беру бағдарламасы

1. Балалар өнер мектептерінің «Дауысты қою (вокал)» пәні бойынша білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) оқытудың мақсатын, міндеттерін, оқу мерзімін, мазмұнын, әр сынып бойынша бағдарламалық талаптарды, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, пәнді игеруден күтілетін нәтижелерді, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

2. Бағдарламада қолданылатын терминдер:

1) артикуляция – музыкалық аспапта ойнау кезінде немесе вокалдық партияларды айту кезіндегі дыбыстардың жүйелі реттегі қатарын орындау тәсілі;

2) артикуляциялық аппарат – сөздердің дыбыстарын қалыптастыратын дауыс аппаратының бөлігі;

3) әншілік диапазон – ең жоғары дыбыстан ең төменгі дыбыс арақашықтығымен (ұзақтығымен) анықталатын дыбыстардың көлемі, оның аясында дауыс жақсы дыбысталады;

4) әншілік позиция – дауыс аппаратының барлық құрамдастарының позициясы, диафрагма, құрсақ қуысынан бастап және көмейдегі төмен жинақталған, босаңсыған желбезектермен және тіпті ән айту кезінде тілдің ұшымен аяқталады;

5) әншілік ұстаным – әншінің фонация (дыбыс шығару) алдында енетін қалпы;

6) әншілік тыныс – саналы түрде жүргізілетін процесс, күнделікті өмірдегі тыныстан өзінің ұзақтығымен ерекшеленеді;

7) вокалдық техника – әншінің дауысты құрайтын аппаратының барлық бөліктерінің жұмысы және ән айту процесіндегі олардың өзара әрекеттестігі;

8) вокализ – дауысты дыбыстарды орындауға арналған сөзсіз шығармалар;

9) дауысты қою – дұрыс дыбыс шығаруға ықпал ететін, дауыс аппаратының рефлекторлық қимылдарын пысықтайтын ән айтуға жеке оқыту процесі;

10) диапазон – дауыстың ең төменгіден ең жоғарыға дейінгі дыбыстың көлемі;

11) дикция – мәтіннің анық, айқын айтылуы;

12) дыбыс шабуылы – қандай да бір музыкалық аспапта ойнау

кезіндегі немесе вокалдық партияларды орындау кезіндегі дыбыстарды шығаруға арналған дыбыс шығарудың алғашқы импульсі; әртүрлі дыбыс шығару тәсілдерінің, орындаушылық штрихтардың, артикуляция мен баса айтудың кейбір нюансировкалық сипаттамалары;

13) дыбыс шығару (фонация) – ән немесе сөз дыбыстарын шығару, дауыс аппараты әрекетінің нәтижесі;

14) дыбысты жүргізу – фонация процесіндегі дыбыстарды байланыстыру тәсілдері, вокалдық ырғақ процесінде әртүрлі штрихтарды қолдануды қамтиды, тыныс алу жұмысының қағидатына, ауызша мәтіннің фонетикалық құрылымына негізделеді;

15) дыбыстың жоғарылығы – дыбысталатын дененің тербеліс жиілігіне байланысты музыкалық дыбыстың қасиеті;

16) кантилена – кең, еркін түрде шырқалатын вокалдық, сол сияқты аспаптық музыка; сондай-ақ термин музыканың өзін айтуды немесе оны орындау нақышын, әншілік дауыстың әуенді ыңылдап айту қабілетін білдіреді;

17) легато – үздіксіз айту, стаккато – үзік-үзік айту;

18) музыкалық фраза – жабық құрылым, көп жағдайда ірі музыкалық құрылымның бөлігі болып табылады; әуеннің, тақырыптың салыстырмалы түрде аяқталған бөлігі;

19) музыкадағы интонация – өзара байланысқан бірнеше мәні бар музыкалық-теориялық және эстетикалық түсінік; музыкалық дыбыстардың (тондардың) ретпен орналасуы бойынша жоғары ұйымдастырылуы;

20) нон легато – орындау тәсілі, ол кезде бір дыбыстан келесі дыбысқа көшу жеке жүреді, бірақ бөлінбейді, артикуляция мен штрихтардың негізгі түрлерінің бірі;

21) полифония – көпдауыстылық фактурасындағы жеке дауыстардың (әуендік сызықтардың, кең мағынадағы әуендердің) тең дәрежелі қызметін анықтайтын көпдауысты музыка жүйесі;

22) романс – көп мағыналы музыкалық және әдеби термин, лирикалық мазмұнды өлеңге жазылған, аспаптың сүйемелдеуімен орындалатын дауысқа арналған шағын музыкалық шығарма;

23) сахналық бейне – актердің жеке мінездемесінен, оның психоэмоциялық ерекшеліктерінен, сондай-ақ сахналық қалауынан құралған актердің немесе әртістің жиынтық бейнесі;

24) тембр – дыбыс бояуы; музыкалық дыбыстың ерекше сипаттарының бірі (оның жоғарылығымен, қаттылығымен және ұзақтығымен қатар);

25) тыныс (әншілік) – ән айту процесін қамтамасыз ететін тыныс;

26) фразировка (баса айту) – мазмұнын, музыкалық ойдың қисынын анықтау мақсатында кезеңдерді, сөйлемдерді, сөздерді бөлу арқылы орындау процесіндегі музыкалық фразаларды көркемдік-мағыналық жағына байланысты ерекшелеуді білдіретін музыканы мәнерлеу құралы;

27) халық музыкасы – халықтың музыкалық-поэтикалық шығармашылығы, халық шығармашылығының (фольклор) ажырамас бөлігі;

28) халық әні – халық музыкасының мейлінше көп тараған түрі, ауызша айтылатын ұжымдық шығармашылық жемісі;

29) дауыс ырғағы – вокалмен немесе музыкалық аспаппен дыбыстық үнді таза шығару білігі.

3. Пәннің мақсаты: білім алушының әншілік мәдениетін қалыптастыруға және шығармашылық тұлғасын тәрбиелеуге жағдай жасау.

4. Пәннің міндеттері:

Оқыту:

1) білім алушыны вокалдық өнердің жанрларымен, музыкалық терминдермен таныстыру;

2) ноталық сауатты, вокалдық шығармаларды сауатты және мәнерлі көркем орындауға оқыту;

3) халық музыкасын, қазақстандық, орыс және шетел композиторларының шығармашылығын зерделеу негізінде тыныс алу, дикция, интонация, әншілік позиция, орындау нақышын қамтитын вокалдық-әншілік дағдыларды қалыптастыру және дамыту.

Дамыту:

1) білім алушының есту қабілетін, дауысты, ритм сезімін, музыканы есте сақтау жадын, музыкалық ойлауын, әртістік қабілетін дамыту;

2) сахналық шеберлік дағдыларын меңгеру;

3) білім алушының алған білім, білік және дағдылары негізінде музыкалық-шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Тәрбиелік:

1) вокалдық-орындаушылық дағдыларды меңгеру арқылы музыкалық өнер әлеміне араластыру;

2) білім алушының көркемдік талғамын тәрбиелеу және рухани-адамгершілік қасиеттерін дамыту;

3) әртүрлі ұлттық дәстүрлер, стильдер, дәуірлердің музыка өнеріне ену арқылы мәдени шыдамдылықты тәрбиелеу;

4) адамгершілік, рухани, эстетикалық, патриоттық, интернационалдық тәрбие беру;

5) алға қойған мақсаттарға жетуде еңбекқорлыққа, мақсаттылыққа және табандылыққа тәрбиелеу.

5. Бағдарламаны іске асыру мерзімі – 5 жыл. Бағдарламаны іске асыруға жұмсалатын оқу уақытының көлемі үлгілік оқу жоспарында анықталған.

6. Бағдарлама өнер мектептері театр бөлімдерінің білім алушыларына арналған.

7. Бағдарламаның мақсатына қол жеткізу қағидаттары:

- 1) балалардың табиғи қабілеттерін дамытудағы біртіндеушілік;
- 2) музыкалық сөздік қорын және техникалық тәсілдерді меңгерудегі қатаң жүйелілік;
- 3) сабақтардың жүйелілігі және ұдайылығы;
- 4) оқу процесінің мақсаттылығы.

8. Бағдарлама музыкалық дарындылығы, дайындығы және жалпы дамуы түрлі деңгейдегі балаларға арналған. Педагог оқу міндеттерін белгілеудегі икемділік, әр баланы оқыту стратегиясын қалыптастыру мүмкіндіктері есебінен әр білім алушыға жеке тәсілмен келуді іске асыруға жағдай жасайды.

Педагог музыкалық білімді меңгерудегі қолжетімділікке, сатылылыққа және жүйелілікке, балалардың бойында музыкаға деген қызығушылықтарын оятуға ерекше көңіл бөледі.

9. Білім беру бағдарламасы білім алушының жеке тұлғалық қасиеттерін дамытуға ықпал ететін:

- 1) музыкалық сауаттың қажетті деңгейіне сәйкес музыкалық шығармаларды шығармашылықпен орындауға мүмкіндік беретін білім, білік және дағдыларды меңгеруі;
- 2) шығармашылық қызмет тәжірибесін алуы;
- 3) әлем халықтарының рухани және мәдени құндылықтарын меңгеруі;
- 4) музыкалық білім алуы және музыкалық мәдениетке араласуы;
- 5) театр өнері саласындағы негізгі кәсіби білім беру бағдарламаларын әрі қарай меңгеруіне ықпал ететін білім, білік және дағдылар кешенін қалыптастыруға бағытталған.

10. Психологиялық-педагогикалық қолдау:

1) білім алушының даралығына сәйкес оның тұлғалық, зияткерлік және әлеуметтік дамуына, өзін өзі кәсіби анықтауына, зияткерлік-тұлғалық мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасауға;

2) білім алушының бойында оқуға деген оң уәждемесін қалыптастыруға;

3) білім алушының тұлға ретінде дамуына және өзін өзі жетілдіруіне ықпал ететіндей тұлғаға өзін өзі тануда, олардың өзіне шынайы баға беруіне және нақты өмірлік жағдайларда бейімделуінде, қиын жағдайларды жеңуде және эмоциялық тұрақтылыққа қол жеткізуде көмек көрсетуге;

4) бағдарламаның мақсаты мен міндеттеріне сәйкес білім алушыға психологиялық көмек көрсетуге және қолдауға бағытталған.

11. Білім алушыға қажетті орындаушылық дағдыларды және біліктерді үйрету мазмұны, сипаты және стилі жағынан түрлі көркем шығармалармен жұмыс істеу барысында іске асырылады. Музыкалық тәрбие беру халық музыкасын, қазақстандық, орыс және шетел композиторларының шығармашылығын үйретуге негізделеді.

12. Бағдарламаның ерекшелігі білім алушының музыкалық талғамын қалыптастыруға, вокалдық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталуы болып табылады.

13. Бағдарлама білім алушының жас және жеке ерекшеліктерін ескереді, білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға және оқу пәні шеңберінде меңгерілген арнайы білім, білік және дағдылардың негізгі және пәндік құзыреттіліктеріне қол жеткізуге бағытталған.

14. Бағдарламаның әдістемелік негізі:

1) тұлғаны қалыптастырудың тұтастық тәсіл тұжырымдамасы;

2) оқытудағы жас, жеке-қызметтік, жеке-сараланған және мәселелі-зерттеу тәсілдері;

3) заманауи педагогиканың жалпы дидактикалық постулаттары, білім беру процесінің белгіленген мазмұны, формалары және тәсілдері;

4) оқытудың дамытушылық мәнмәтініндегі білім алушының шығармашылық және орындаушылық қабілеттерін дамыту мәселелерін әзірлеу;

5) көрнекті педгогтер мен музыка танушылардың теориялық ережелері мен әдістемелік нұсқаулары.

15. Бағдарламаның мақсатына қол жеткізудің негізгі қағидаттары:

1) табиғи сәйкестілік және қолжетімділік қағидаты білім алушының жас ерекшеліктерін ескереді, білім алушының музыкалық және рухани-адамгершілік дамуына көмектесетін, тыңдауға, үйренуге, орындауға лайық оқу материалын іріктеп алуға мүмкіндік береді;

2) сабақтастық қағидаты білім алушының музыкалық-орындаушылық қызметі және оның мазмұны деңгейінде оқытудың барлық сыныптары арасындағы байланысты білдіреді;

3) оқытуды дараландыру қағидаты аспапта ойнаудың орындаушылық дағдыларын практикалық меңгерудің негізгі тәсілі болып табылады;

4) шығармашылық қағидаты білім алушының қабілеттерін және бейімділіктерін ашуды болжайды, табыстылық жағдайын құруға, өнермен қуана араласуғады ықпал етеді.

16. «Дауысты қою» пәніне жеке оқытудың ерекшелігі оқыту әдістерін, құралдарын, формаларын және репертуар кешенін таңдаудың түрлілігін болжайды.

17. Қойылған міндеттерді орындау үшін қолданылатын оқыту әдістері:

1) ауызша әдіс (сұхбат, әңгіме, түсіндіру, пікірталас);

2) көрнекілік-демонстрациялық (педагогтің аспаппен шығарма орындауы, бақылау, интерактивті және мультимедиалық таныстыруды көрсету);

3) практикалық (аспаппен жұмыс, дайындық жаттығулары, шығарманы өз бетінше талдау, шығарманың жеке бөліктерімен жұмыс);

4) талдау (салыстыру және жалпылау, қисынды ойлауды дамыту);

5) эмоциялық (ассоциацияларды, бейнелерді, көркемдік әсерлерді таңдау, музыкалық бейнелі ойлауды дамыту) және тағы басқалары.

18. Әдістерді таңдау білім алушының жасына және жеке ерекшеліктеріне байланысты: физикалық қабілеттері, музыкалық қабілеттерінің даму деңгейі. Оқу процесі қарапайымнан күрделіге қарай құрылады.

19. Сабақ формалары:

1) практикалық;

2) өзіндік жұмыс;

3) дайындық-концерттік;

4) байқаулар.

20. Бағдарлама заманауи музыка мектебіне интерактивті білім беру технологияларын, сабақтардың классикалық және дәстүрлі емес түрлерін енгізуді қарастырады.

21. Педагогтің білім алушымен жеке жүргізетін сабағы сыныптағы оқу-тәрбие жұмысының негізгі формасы болып табылады.

Жеке сабақтарды педагогпен немесе басқа білім алушылармен ансамбльде ойнаумен үйлестіру өте тиімді.

22. Сабақ жоспары білім алушы теориялық білімді практикамен бір уақытта алатындай құрылады.

23. Сабақпен қатар жұмыстың сабақтан тыс түрлері жүргізіледі:

1) концерттік, байқаулық қойылымдарға дайындық;

2) шығармашылық және мәдени-ағартушылық іс-шараларға қатысу;
3) филармонияларға, театрларға, концерттік залдарға, мұражайларға және тағы басқаларға бару;

4) музыка қайраткерлерімен, орындаушылармен, композиторлармен кездесу.

24. Білім беру бағдарламасы негізінде педагог білім беру процесін ұйымдастырудың осы сынып үшін ұтымды және барынша тиімді мазмұнын, әдістерін және тәсілдерін анықтайтын оқу жұмыс бағдарламасын әзірлейді.

25. Оқу жұмыс бағдарламасының құрылымдық элементтері:

- 1) титул парағы;
- 2) түсінік хат;
- 3) оқу қызметін жоспарлау;
- 4) оқу процесін оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.

26. Титул парағындағы негізгі мағлұматтар:

- 1) білім беру ұйымының аталуы;
- 2) оқу пәнінің аталуы;
- 3) оқу жұмыс бағдарламасы арнайы әзірленген сыныпты көрсету;
- 4) оқу жұмыс бағдарламасының жұмыс мерзімі (оқу жылы);
- 5) педагог туралы қысқа мағлұмат;
- 6) білім беру ұйымы басшысының оқу жұмыс жоспарын бекіткендігін белгілеуге арналған орын.

27. Түсінік хаттың мазмұны:

- 1) негіздеме ретінде білім беру бағдарламасы;
- 2) аталған сыныпта пәнді оқыту кезіндегі өзекті педагогикалық мақсат және міндеттер;

3) аталған сыныптағы оқыту ерекшеліктері (дамытушылық, түзету-дамытушылық, дарынды балалармен жұмыс және сол сияқты);

4) аталған сыныпта жұмысты ұйымдастырудағы ерекшеліктер мен мәселелер;

5) өзгерістердің себептері мен мақсаттылығын нұсқай отырып, бөлек тақырыптық блоктарды (тарауларды) меңгеру мерзімдерін және/немесе уақытын өзгерту туралы ақпарат.

28. «Оқу қызметін жоспарлау» тарауы білім алушы қызметінің сипатын ерекшелейтін тақырыптық күнтізбелік жоспардан, сыныптар бойынша репертуарлық тізбеден құралады.

29. «Оқу процесін оқу-тақырыптық қамтамасыз ету» тарауының мазмұны:

- 1) білім алушыға арналған танымдық әдебиеттер тізбесі;
- 2) педагогке арналған әдістемелік әдебиеттер тізбесі;

3) оқу-көрнекілік құралдардың тізбесі.

30. Педагогтің оқу жұмыс бағдарламасы әдістемелік кеңестің отырысында қарастырылады және білім беру ұйымының басшысы оқу жылы басталғанға дейін бекітеді.

31. Педагог оқу жұмыс бағдарламасы негізінде әр білім алушыға арналған оқытудың жеке жоспарын құрады. Жеке жоспар білім алушының музыкалық және рухани-адамгершілік дамуының үйлесімді процесін сипаттайды.

32. Білім алушының жеке жоспары әр жартыжылдыққа құрылады, оны білім беру ұйымының басшысы бекітеді, журналға немесе білім алушының жеке іс қағаздарына енгізіледі.

33. Білім алушының жеке жоспарын құру барысында жеке жұмыстың болашақ және ағымдағы міндеттері ескеріледі, оқу жылының басы мен соңындағы оның мінездемесіне сәйкес құрастырылады.

Бір сыныптың өзінде бағдарламаны іске асыру бойынша жеке жоспарлар, күрделілік деңгейі бойынша концерттік және емтихандық бағдарламалар бір бірінен біршама ерекше болуы мүмкін.

34. Білім алушының жеке жоспары кең репертуарлық үрдісті, халықтық, классикалық және композиторлық техниканың элементтері бар заманауи музыканы енгізу арқылы репертуарды жаңартуды және байытуды көрсетеді.

35. Оқу процесінің дұрыс ұйымдастырылуы, білім алушының музыкалық-орындаушылық қабілеттерінің табысты және жан-жақты дамуы толығымен алғанда жұмыстың мұқият жоспарлануына, репертуардың дұрыс іріктелуіне тікелей байланысты болады.

36. Педагог әрбір білім алушының музыкалық қажеттіліктерін және дарындылық ерекшелігін ескеріп, әрқайсысына жеке репертуарлық стратегия әзірлейді.

37. Педагог музыкалық шығармалардың жеке репертуарлық тізбесін қалыптастырады, шығармаларды жүйеге келтіреді және білім алушының жеке мүмкіндіктеріне сәйкес репертуарды толықтырады.

38. Репертуарлық тізбе халық әндерін, қазақ, орыс, шетел музыкасының классикалық музыкалық шығармаларын, заманауи композиторлардың әртүрлі стильдегі және жанрдағы шығармаларын, балаларға арналған спектакльдерден алынған балалар, вокалдық және хор партияларын қамтиды.

39. Педагог оқу процесінде ладтық, үндестілік, ырғақтық және әуендік ерекшеліктерін ескере отырып, қазақ халық әндері мен күйлерінің өңдеулерін, қазақстандық композиторлардың шығармаларын кеңінен қолданады.

40. Оқу репертуарының әр түрлі жанрлардағы және стильдердегі шығармаларға қанық болуы музыкалық материалды оқу, салыстыру, жүйелеу үшін оңтайлы жағдай туғызады.

41. Репертуар заманауи отандық және шетел композиторлары шығарған үздік пьесаларды қамти отырып жүйелі түрде жаңартылады және кеңейтіледі.

42. Педагог күрделілігі төмендеу тапсырмадан мейлінше күрделі тапсырмаға біртіндеп ауысып, білім алушыға көркемдік мазмұны жағынан, сондай-ақ орындау техникасы жағынан қолжетімді болатындай материалдарды таңдай отырып, оқыту әдістемесін және білім алушының репертуарын мұқият ойластырады.

43. Педагог репертуармен жұмыстың аяқталу деңгейін анықтайды, шығармаларды үйрену кезеңдерін анықтайды, бағдарламаның көлемін және күрделілігін түрлендіреді, әр білім алушының тұлғалық және жеке тәсілдерді ескеретін жаңа репертуардың есебінен репертуарлық тізбені толықтырады.

44. Педагог репертуармен жұмыс істеу барысында шығармалардың бір бөлігі көпшілік алдында немесе концертте (емтихандық) орындауға, қалған бөлігі – сыныпта жұмыс істеуге немесе таныстыру мақсатына арналатындығын ескереді.

45. Жеке жоспарға білім алушының музыкалық орындаушылық, көркемдік, техникалық мүмкіндіктерінен жоғары және оның жас ерекшеліктеріне сәйкес келмейтін шығармалар енгізілмейді.

46. Білім алушының музыкалық ой-өрісін кеңейту үшін, сыныпта егжей-тегжейлі оқытылатын шығармалардан бөлек, жұмыстың түрлі аяқталу деңгейіне жол бере отырып, жаттап алуды талап етпей, түрлі сипаттағы пьесалардың қатарымен таныстырылады.

47. Жеке жоспардың міндетті тараулары:

- 1) тыныс алу жаттығуларымен жұмыс;
- 2) вокалдық жаттығулармен жұмыс;
- 3) классикалық және заманауи авторлардың шығармаларын орындау;
- 4) Қазақстан композиторларының шығармаларын орындау;
- 5) халық әндерінің өңдеулері;
- 6) ноталарды парақтан оқу дағдылары.

48. Әр жарты жылдықтың соңында педагог білім алушының тапсырманы орындау сапасын белгілейді және бекітілген репертуарлық тізбеге өзгерістер енгізеді, жылдың соңында музыкалық және техникалық дамуына, жетістіктері және еңбек қабілеттеріне сипаттама береді.

49. Жылдың соңындағы білім алушыға берілген мінездеме

даралығының келесі жақтарын ашып көрсетеді:

- 1) вокалдық дағдыларының деңгейі;
- 2) жеке ерекшеліктері мен қабілеттерінің дамуы;
- 3) вокалдық техниканы, вокалдық репертуарды меңгеруі;
- 4) жалпы дамуы, эмоциялығы, қабылдауы, реакциясының жылдамдығы;
- 5) оқу процесіне көзқарасы (ынталылық, қажырлылық);
- 6) еңбекке қабілеттілігі, жинақылығы;
- 7) өз бетінше жұмыс істеу білігі;
- 8) мәтінді талдаудағы сауаттылық дәрежесі;
- 9) музыкалық шығармаларды меңгеру жылдамдығы;
- 10) жылдың соңындағы жетістіктері;
- 11) білім алушының музыкалық-техникалық дамуындағы кемшіліктері және оларды жеңу бойынша міндеттері.

Педагог баланың барлық ерекшеліктерін ескереді, жағымды жақтарына баса назар қояды және дамыта отырып, осы қабілеттерін педагогикалық процесте оңтайлы қолданады.

50. Театр бөлімінің «Дауысты қою (вокал)» пәнінің өзіне тән ерекшеліктері бар. Педагог спектакльдердің кейіпкерлерінің көңіл-күйін сезінуді дамыған елестетудің, қиялдың, бейнелі ойлаудың болуын болжайтын ән айтудың сахналық мәнерлігімен үйлестіре отырып әншілік дағдыларды қалыптастырады.

51. Білім алушы музыкалық спектакльдің вокалдық музыкасын меңгереді, жеке вокалдық репертуармен жұмыс істейді, вокалдық интонация мәнерлігі музыканың әрекеттегі мәнін түсінуден және елестетуден туындайтын сахналық бейнені жасайды.

52. Педагог бала дауысының табиғатын, даму ерекшелігін, жас физиологиясының және психологиясының ерекшеліктерін біледі, білім алушының вокалдық, жалпы музыкалық, көркемдік дамуының тұтастығы негізінде ән айтуға оқытады.

53. Педагог аспаптың сүйемелдеуімен жеке айту, нотаны парақтан оқу, мәтінмен, фонограммамен, микрофонмен, вокалдық-күшейткіш техникамен жұмыс істеу дағдыларын, музыкалық аспаппен өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастырады.

54. Педагог білім алушының музыкалық қабілеттерін (музыканы түйсікті ұғыну, ырғақ, жады), орындаушылық дағдыларын (тыныс алу, дыбысты жүргізу, қатар (строй), дикция), шығармашылық қабілеттерін, музыкаға, шығармашылыққа қызығушылығын дамытады, репертуардың мәнін түсіну арқылы оның өмірлік тәжірибесін кеңейте отырып, білім алушының дүниетанымын қалыптастырады.

55. Білім алушы педагогтің басшылығымен шығармаларды орындап жеткізуді, театрға бейімдеу элементтерін қолдануды, көпшілік алдында өнер көрсету тәжірибесін алуды үйренеді.

56. Оқытудың техникалық құралдары білім алушыға ән айтудың негізгі дағдыларын оқыту процесінде маңызды рольді ойнайды. Педагог білім алушыға көмек ретінде ағымдық талаптар мен жаттығулар жазылған сабақтың жазбасын ұсынады, ол білім алушы аталған жаттығуларды өз бетінше пысықтау кезінде белгілі деңгейде өзін өзі бақылауды қамтамасыз етеді.

57. Педагог білім алушының әншілік мүмкіндігінің диапазонын кеңейте отырып, вокалдық-техникалық дағдыларының қалыптасуын және дамуын бақылайды, өзіне түсінікті, қызықты әндерді мәнерлеп, шынайы орындауды үйретеді.

58. Педагогтің, концертмейстердің, білім алушының біріккен жұмысын ұйымдастыру шығарманың мазмұнын жақсы түсінуге және меңгеруге көмектеседі, интонация мен ритмикалық ұйымдастыруды бекітеді және жетілдіреді.

59. Өзіндік сабақтар үнемі және жүйелі түрде жүргізіледі. Жұмыс көлемі балалардың жалпы білім беру бағдарламаларын игеруімен қатар үй тапсырмасына дайындалуға кететін уақыт шығыны ескеріліп анықталады.

60. Жеке үй тапсырмасы бірнеше кезеңмен жүргізіледі, педагогтің ұсынымдарына сәйкес құрылады.

Бірінші кезекте түрлі техникалық тәсілдер пысықталады, әртүрлі техникалық тәсілдер қолданылады. Педагог білім алушының ақыл-ой және дене мүмкіндіктеріне ескеріп қандай да бір шығармамен жұмыс істеуге жұмсалатын уақыт көлемін анықтайды.

61. Үй тапсырмаларының мазмұны:

- 1) тыныс алу, артикуляциялық, вокалдық жаттығулар;
- 2) дикциямен жұмыс (жаңылтпаштар);
- 3) техниканы дамытуға арналған жаттығулар (вокализдер);
- 4) көркемдік материалдармен жұмыс (балаларға арналған, халық, эстрада әндерінің, романстардың және басқаларының мәтіндерін және әуендерін жаттау);
- 5) ноталарды парақтан оқу.

62. Білім алушының өз бетінше жүргізетін сабақтарын белсендіру үшін сабақтың келесі формалары қолданылады:

- 1) өзінің орындауын талдау (білім алушы өзінің айтуын бағалайды, жіберілген қателіктерін белгілейді);

2) күнделікке шығармамен жұмыс істеуге қатысты педагогтің маңызды ұсынымдарын жазу;

3) үй тапсырмаларын орындау туралы ауызша есеп беру (білім алушы қиындықтар туралы және оларды жою туралы айтады).

63. «Дауысты қою (вокал)» пәнінің үлгілік оқу жоспарындағы «Актерлік шеберлік негіздері», «Сахна тілі», «Сахна қозғалысының негіздері» пәндерімен пәнаралық байланысы білім алушылардың түрлі көркемдік түсініктерді тұтас түсінуге итермелейді.

64. Білім беру бағдарламасын іске асыруды оқыту пәнінің бейініне сәйкес келетін арнайы кәсіби (орта және жоғары) білімі бар педагогикалық кадрлар қамтамасыз етеді.

65. Бағдарламаны іске асыру шарттары:

1) вокал бойынша жеке сабақтарды өткізуге арналған дыбыс оқшаулығы бар, жабдықталған оқу кабинеттері;

2) концерттік зал (сахна);

3) дыбыстық аппаратуралардың жиынтығы;

4) микрофондар;

5) компьютерлер, бағдарламалық қамтамасыз ету;

6) музыкалық орталық, магнитофон;

7) айна;

8) «+» и «-» тәртібіндегі фонограммалар жазбасы.

66. Сабақтар кең, жақсы жарық түсетін, желдетілетін, акустикасы жақсы ғимараттарда өткізіледі. Білім алушымен жұмыс сынып педагогінің концертмейстермен бірге жұмыс істеуін қарастырады, сондықтан кабинетте күйге жақсы келтірілген және өз уақытында жөндеу жұмыстары жүргізілетін аспап болуы қажет (фортепиано).

67. Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептерінің материалдық-техникалық базасы санитарлық, өртке қарсы нормаларға, еңбекті қорғау нормаларына сәйкес болуы тиіс.

68. 1 сынып бойынша болжамды бағдарламалық талаптар:

1) білім алушы дауыс аппаратының құрылымымен, дауысты құрау жүйесінің бөліктерімен, дыбыс шығару, артикуляция және тыныс алу тәсілдерімен танысады, дұрыс әншілік ұстанымды сақтауды үйренеді;

2) негізгі вокалдық дағдыларды меңгереді – дыбысты дұрыс құру (жұмсақ шабуыл), көмейдің тұрақты қалпын сақтау, иықтарды көтермей тынысты қалыпты алу, ән айту кезінде демді ішке алу қалпын сақтау және оны баяу, үнемдеп шығару;

3) әншілік тыныстың негіздері, артикуляция дағдылары қалыптасады, музыкалық есту қабілеті, дауыс (диапазон, жүйріктілік және тембрлік мүмкіндіктер), ән айту процесінде әншілік ұстанымды сақтау

білігі дамиды, ән айту кезіндегі көркемдік мәнерлілік элементтеріне назар аударылады;

4) тыныс алу, артикуляциялық жаттығулар, балаларға арналған 2 ән меңгеріледі.

69. 1 сыныптың оқу пәнінің мазмұны.

1-тақырып. Ән айту – музыкалық орындаушылық қызметінің түрі. Дауыс құрау жүйесінің негізгі бөліктері: тыныс алу аппараты, көмей, дауыс желбезектері, артикуляциялық аппарат. Дауыстың тембрлік бояуы. Балалар дауысының жас ерекшеліктері.

2-тақырып. Әншілік ұстаным: дененің, бастың дұрыс қалпы, бет бұлшық еттерінің, мойынның, барлық артикуляциялық аппараттың табиғи және еркін қалпы. «Отыру», «тұру» қалпында ән айту. Ән айту процесіндегі қол мен аяқтың қалпы. Ән айту кезіндегі беттің мимикасы.

3-тақырып. Бала дауысын қалыптастыру. Дыбысты құру. Көмейде дауыстың пайда болуы. Дыбыс шабуылы (қатты, жұмсақ, қырылдап шығатын (придыхательная)). Тембрдің пайда болуы. Дауыс ырғағы. Дыбысталудың жоғары позициясы. Дыбыс жүргізу түрлері: legato, non legato, staccato. Легатода айту (әуеннің ілгерілемелі қозғалысында). Кантиленді айту.

4-тақырып. Әншілік тыныс. Тыныстың негізгі түрлері. Тынысты және дыбыс құрауды үйлестіру. Тыныс алуды және баяу тыныс шығаруды дұрыс ұйымдастыру. Тыныс алу ережелері – демді ішке алу, демді шығару, демді ұстап тұру. Тыныс алу жаттығулары.

5-тақырып. Дикция және артикуляция. Сөйлеудегі артикуляциялық аппарат. Ауыз жұтқыншақ каналының мүшелері: тіл, ерін, жұмсақ таңдай, жұтқыншақ, кеңірдек, төменгі жақтың бұлшық еттері. Дауысты, дауыссыз дыбыстар. Диапазонның ортаңғы тұсында дауыстыларды қалыптастыру және дауыссыздарды айту. Жылдам темптегі жаттығуларды орындау арқыры дикцияны пысықтау (жаңылтпаштар).

6-тақырып. Артикуляциялық аппараттың жұмысын тыныс алу бұлшық еттерімен және тамақтың бұлшық еттерімен үйлестіру.

7-тақырып. Диапазонның орта тұсында дауыстыларды қалыптастыру және дауыссыздарды айту. Артикуляциялық аппараттың еркіндігі және оны ұйымдастыру. Ән айтудағы артикуляция және дикция. Артикуляцияға арналған жаттығулар.

8-тақырып. Есту қабілеттері. Есту назары және өзін бақылау. Әншілік дыбысталудың сапалық жақтарын саралау. Әншілік тыныс туралы вокалдық-есту түсініктері және оларды құру тәсілдері. Дыбыстың жеке элементтерін, дыбыс шығару тәсілдерін, артикуляцияны және тынысты түсіну. Вокалдық жаттығулар.

9-тақырып. Интонация тазалығының музыкалық даму деңгейіне және есту түсініктерінің көлеміне тәуелділігі. Музыкалық есту қабілеттерін дамытуға арналған жаттығулар.

10-тақырып. Дұрыс әншілік позицияны пысықтау. Есту мен дауыстың арасын үйлестіру (ырғақтың тазалығы, дұрыс әншілік позицияны пысықтауға арналған жаттығулар).

70. 1 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

1 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

- 1) дауысты құрау жүйесінің негізгі бөліктерін біледі;
- 2) әншілік ұстанымның арнайы дағдыларына ие болады;
- 3) дыбыс шабуылын, дауыс ырғағын біледі;
- 4) дауыс, дыбыс жүргізу түрлері туралы жалпы түсініктері бар;
- 5) дұрыс әншілік тынысты қалыптастырады;
- 6) тыныс алуды және тынысты музыкалық фразаларға бөле алады;
- 7) тыныс алу жаттығуларын орындау дағдыларына ие болады;
- 8) артикуляциялық жаттығуларды біледі;
- 9) әндердің сөздерін дұрыс және анық айтуды, дауыстыларды бұзбай айтуды біледі;
- 10) дауыстыларды таза және қысқа айтуды, белсенді артикуляция жасауды біледі;
- 11) вокалдық жаттығуларды орындай алады;
- 12) ән айтудағы артикуляция және дикция түсініктерін біледі;
- 13) музыканы есту қабілеттерін дамытады;
- 14) вокалдық-ырғақтық жаттығуларды біледі, әуендерді фрагменттері бойынша дұрыс ырғақтап айта алады;
- 15) дұрыс әншілік позициямен жұмыс істейді.

71. 2 сынып бойынша болжамды бағдарламалық талаптар:

1) білім алушы ноталық сауатпен, музыкалық-теориялық, вокалдық біліммен, орындаушылық дағдылармен, нотаны парақтан оқумен танысады, вокалдық естуді, дауыс диапазонын дамытады, ән айту кезінде өзін бақылауды үйренеді;

2) дұрыс әншілік ұстаным бекітіледі, табиғи әншілік тыныс жетілдіріледі;

3) жоғары әншілік позицияны, әншілік дыбыс мәдениетін қалыптастыру бойынша жұмыстар жалғастырылады, баяу және орта қарқындағы legato айту тәсілдері меңгеріледі;

4) білім алушы тыныс алу, артикуляциялық, вокалдық жаттығуларды, балаларға арналған 3-4 әндерді меңгереді.

72. 2 сыныптың оқу пәнінің мазмұны.

1-тақырып. Ноталық сауат. Терминдер.

2-тақырып. Дұрыс әншілік ұстанымды бекіту. Тыныс алуды ұйымдастыру. Шусыз демді алу. Оңтайлы дем шығару.

3-тақырып. Әншілік дауыстың негізгі қасиеттері: диапазоны, тесситурасы, күші, тембрі.

4-тақырып. Әншілік дауыстың негізгі қасиеттерін қалыптастыру (сыңғырлауы, қалықтауы, тембрі жағынан қалыпты болуы).

5-тақырып. Вокалдық өнердің жанрлары. Балаларға арналған әндердің жанрларын меңгеру.

73. 2 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

2 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) ноталық сауатты, вокалдық терминдерді біледі, ноталарды оқи алады;

2) әншілік ұстанымды сақтайды;

3) әншілік дауыстың негізгі қасиеттерін біледі: диапазон, тесситурасы, күші, тембрі;

4) дикциялық дағдыларды дамытады;

5) арнайы тыныс алу және вокалдық жаттығулардың көмегімен әншілік дауысты дамытады;

6) дауыс туралы, дыбыс жүргізудің түрлері туралы жалпы түсінігі бар;

7) демді алуды және демді музыкалық фразаларға бөлуді біледі;

8) әндердің сөздерін дұрыс және анық айтуды, дауыстыларды бұзбай айтуды біледі;

9) дауыстыларды анық және қысқа айтады, белсенді артикуляция жасайды;

10) музыканы есту қабілетін дамытады;

11) әуенді фрагменттері бойынша дұрыс ырғақпен айта алады;

12) вокалдық өнердің жанрларын біледі;

13) концертмейстердің сүйемелдеуімен балаларға арналған әндерді орындай алады.

74. 3 сыныптың болжамды бағдарламалық талаптары:

1) музыкалық-теориялық, вокалдық білім, білік және дағдыларды қалыптасыру, әншілік тынысты және дыбыс сүйемелін дамыту жалғастырылады;

2) ырғақтың тазалығы бойынша жұмыс жалғастырылады, халық әндері жанры меңгеріледі;

3) білім алушы балаларға арналған 2 әнді, 1 қазақ, 1 орыс халық әндерін меңгереді.

75. 3 сыныптың оқу пәнінің мазмұны.

1-тақырып. Жұмыр дыбыс сезімін пысықтау. Дауыстылар мен дауыссыздарды қалыптастыру, сөздерді анық айту. Диапазонды дамыту.

2-тақырып. Әншілік тынысты және дыбыс сүйемелін дамыту. Ән айту кезіндегі бақылау. Бала дауысының жеңіл әндете дыбысталуын, сондай-ақ анық артикуляцияны пысықтау.

3-тақырып. Орындаушылық дағдыларды қалыптастыру. Поэтикалық мәтін мен музыканы талдау және сараптау. Орындаудағы мәнерлілікті дамыту. Музыкалық фразамең жұмыс.

4-тақырып. Ырғақтың тазалығымең жұмыс: есту мең дауысты үйлестіруді дамыту.

5-тақырып. Халық әні жанрын, оның ерекшеліктерін меңгеру. Халық музыкасы жанрымең танысу.

6-тақырып. Халық әндерінің кең шырқалуына байланысты әншілік дауысты, музыкалық қабілеттерін дамыту.

7-тақырып. Вокалдық-техникалық жұмыс. Мазмұнының ерекше бай болуы, жанрлардың әртүрлілігі.

8-тақырып. Әдет-ғұрып, сатиралық, еңбек, ойын, лирикалық және басқа да әндер. Халық әндерінің ерекше сипаттары.

9-тақырып. Қазақ халық әндері. Бір дауысты қазақ әндерінің тынысының кеңдігі.

10-тақырып. Орыс халық әндері. Орыс халық әндерінің қосалқы дауыс полифониясы.

76. 3 сыныптың бағдарламасын игерудең күтілетін нәтижелер.

3 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

- 1) музыканы есту қабілетін дамытады;
- 2) дауыстың күшін, диапазонын, жүйріктілігін, тембрлік және регистрлік мүмкіндіктерін дамытады;
- 3) баса айтудың икемділігіне және мәнерлілігіне талпынады;
- 4) сахналық шеберлік дағдыларына ие болады;
- 5) суырып салуды біледі;
- 6) бейнелі және ассоциативті ойылауды дамытады;
- 7) өзін өзі ұйымдастыру және өзін бақылау дағдыларын қалыптастырады;
- 8) назарын, есту қабілетін, ойлауын, жадын шоғырландыруды біледі;
- 9) вокалдық тәсілдерді және орындау тәсілдерін саналы түрде таңдайды;

10) қазақ және орыс халықтарының музыка өнерлерінің дәртүрлерін біледі және түсінеді;

11) концертмейстердің сүйемелдеуімен халық әндерін айта алады.

77. 4 сынып бойынша болжамды бағдарламалық талаптар:

1) музыкалық-теориялық, вокалдық білімді қалыптастыру, әншілік дауыстың қасиеттерін (диапазонды кеңейту, диапазонның ортасын бекіту, дауыстың күшін дамыту), вокалдық дағдыларды (тыныс алу, дыбысты жүргізу, дыбыс шабуылы, артикуляция, эмоциялы мәнерлілік дағдылары) дамыту жұмыстары жалғастырылады;

2) әншілік дауыстың негізгі қасиеттері (сыңғырлауы, қалықтауы, тембрінің қалыптылығы), дауыстылар мен дауыссыздарды дұрыс қалыптастыру, сөздерді анық айту, жұмсақ, бірқалыпты дыбыспен айту қалыптасады, дауыстың дара бояулары айқындалады;

3) баса айту, мағынасы бойынша мейлінше маңызды сөздерді өз бетінше анықтау білігі, аспаптың сүйемелдеуінсіз ән айту бойынша жұмыстар жалғастырылады, заманауи эстрадалық әндерді айту дағдылары меңгеріледі;

4) білім алушы дыбыстық жаттығуларды, тыныс алу гимнастикасын, балаларға арналған 2 әнді, эстрадалық 2 әнді меңгереді.

78. 4 сыныптың оқу пәнінің мазмұны.

1-тақырып. Музыкалық-теориялық, вокалдық білімді, білікті және дағдыларды қалыптастыру. Әншілік тыныс және оны дамыту. Тыныс алудың түрлері.

2-тақырып. Фонациялық тыныс алудың элементтері (тынысты алу, демді ұстап тұру және музыкалық фразаларды айту кезіндегі тынысты алу қалпын сақтау).

3-тақырып. Тынысты алуды және шығаруды бақылау, ритм және тынысты ұйымдастыру. Жартылай есінеу. Әншілік дауыстың гигиенасы.

4-тақырып. Тыныс алу жаттығулары. Дыбыссыз жаттығулар. Тыныс алу тірегін, диафрагманы, құрсақ тығыршығы бұлшық еттерін дамытуға арналған демді алу және демді шығару тренажы.

5-тақырып. Дыбыстарға арналған жаттығулар. Тыныс алу гимнастикасы.

6-тақырып. Диапазонды кеңейту. Сөйлеу және ән айту кезіндегі артикуляция қағидаттары. Артикуляциялық аппаратты дамытуға арналған сөйлеу және вокалдық жаттығулар.

7-тақырып. Ән айту кезіндегі дауысты және дауыссыз дыбыстарды қалыптастыру. Дауыстың негізгі вокалдық қасиеттерін пысықтау. Дауыстыларды теңестіруге арналған жаттығулар.

8-тақырып. Шығарманың көркемдік бейнесіне байланысты дауыстыларды айту сипаты, дыбыс жүргізу тәсілдері. Ән айтудағы эмоциялық мәнерліліктің вокалдық-фонетикалық құралдары.

9-тақырып. Дыбыс жүргізудің сипаты. Легато. Нон легато. Стаккато. Дыбыс шабуылы. Дыбыс позициясы.

10-тақырып. Алдында меңгерілгендерді байланыстырып, ән айту және таза дикция дағдылары негізінде дауыстың қозғалмалылығын пысықтау.

79. 4 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

4 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) дауыс аппаратының құрылысы және оның міндеттері туралы түсінігі бар;

2) әншілік дауыстың гигиенасын сақтайды, суық тиіп ауыру кезінде дауысты қайта қалпына келтірудің қарапайым әдістерін біледі;

3) әншілік ұстанымды сақтайды;

4) бір демде ұзақ фразаларды, оларды жеткілікті түрде тең бөле отырып айта алады;

5) тыныстың әртүрлі түрлерін біледі;

6) таза, табиғи, жеңіл дыбыспен айта алады;

7) дауыс құраудың негізгі тәсілі ретінде жұмсақ шабуылды қолдана алады;

8) бейнелеу тәсілі ретінде қатты шабуылды қолдана алады;

9) дауысты тегіс, қысым түсірмей, ауа жібермей соза алады, сау әншілік дыбысталудың даралығын сақтайды;

10) дыбыстың жоғары позициясын сақтай отырып, таза және нақты ырғақтауды біледі;

11) шығарманың сипатына байланысты legato, non legato, marcato, staccato айта алады;

12) әндердің сөздерін саналы түрде, мәнерлеп айтуды біледі;

13) дауыстыларды бұзбай айтуды біледі;

14) дауыссыздарды нақты және қысқа айтады;

15) белсенді артикуляция жасауды, орфоэпия ережелерін орындауды біледі;

16) ритмика және музыкамен бірге қозғалу элементтерін қолданады;

17) заманауи эстрадалық әндерді орындай алады;

18) сахналық бейнемен жұмыс жасауды біледі.

80. Кәсіпке бағдарланған сынып бойынша болжамды бағдарламалық талаптар:

1) ән айту кезінде демді қалыпты шығару, шығарманы орындау кезіндегі тынысты бөлу дағдылары бекітіледі, дұрыс әншілік ұстаным сақталады, ерін, тіл жұмыстарының белсене түсуінің есебінен артикуляциялық аппараттың еркіндігі, қозғалмалылығы дамиды;

2) дауыссыздарды анық айту, тұрақты ырғақ жасау, эмоциямен және мәнерлеп айту, әннің көңіл-күйін және оның мазмұнына деген өзінің көзқарасын жеткізу дағдылары пысықталады;

3) балаларға арналған классикалық репертуар, оның ішінде романстар (орындаушылықтың мәнерлілік құралдарын меңгеру: динамика, қарқын, баса айту, дыбыс жүргізу әртүрлі типтері) меңгеріледі;

4) білім алушы балаларға арналған 2 әнді, 2 романсты меңгереді.

81. Кәсіпке бағдарланған сыныптың оқу пәнінің мазмұны.

1-тақырып. Дауыстың регистрлік құрылымы.

2-тақырып. Тыныстың ұзақтығын дамыту. Ұсақ ұзақтылықтарды таза орындау.

3-тақырып. Жылдам орындалатын жаттығуларда үзік-үзік сызықты ритммен әншілік дикция дағдыларын пысықтау. Вокалдық дағдыларды меңгерудегі түсінушілік.

4-тақырып. Әншілік тынысты жақсы меңгеруі негізінде екпінді, бірақ қатты емес forte-ні және жұмсақ, бірақ дыбысталатын piano пысықтау. Дыбыс жүргізудің үздік-создық қасиетін пысықтау. Қозғалмалы нюанстардағы тыныс. Вокалдық дағдыларды меңгерудегі түсінушілік.

5-тақырып. Жаттығу процесінде сипаты, дыбысталу сапасы және дауыс аппаратының белгілі қозғалыстары арасындағы сәйкестікті бекіту. Қозғалмалы жаттығулардағы әншілік дикция дағдыларын пысықтау.

6-тақырып. Жасөспірімдер дауыстарының дыбысталуындағы тыныс алу және дыбысты құрау дағдыларын бекіту.

7-тақырып. Диапазонның кеңеюіне байланысты резонаторлардың жұмыстарын меңгеру.

8-тақырып. Дауыстың динамикалық мүмкіндіктерін кеңейту. Көркем орындаушылық дағдыларды дамыту. Әндерді орындау процесіндегі бейнелеу сәттері.

9-тақырып. Балаларға арналған классикалық вокалдық репертуар. Орындаушылық мәнерлілік құралдары: динамика, темп, фразировка, дыбыс жүргізудің әртүрлі типтері. Романс. Романстарды айтуға оқыту.

82. Кәсіпке бағдарланған сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

Кәсіпке бағдарланған сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) барлық дауыс құрау жүйесінің еркіндігін және үйлесімділігін, артикуляциялық-штрихтық техниканың әртүрлілігін, икемділікті, дауыстың техникалылығын болжайтын дамыған вокалдық техникасы бар, резонаторлармен, барлық диапазондағы дауыстың қалыптылығы, тембрдің байлығы қолдану білігі;

2) шығарманың көркемдік мәнін және бейнесін анықтау және ашу үшін музыкалық мәнерлілік және вокалдық техниканың құралдарын қолдана алады;

3) әншілік ұстаным, ән репертуарын өз бетінше таңдау, талдау, орындау және жинақтау дағдыларына ие болады;

4) суырып сала алады;

5) legato, non legato, staccato негіздерін біледі;

6) стилі, сипаты жағынан әртүрлі шығармаларды орындайды;

7) жұмсақ және қатты дыбыс шабуылын меңгереді;

8) музыкалық бейнені жасау барысында қиялды дамытады;

9) сахналық бейнені жасау, жанры, сипаты жағынан әртүрлі шығармаларды орындау даралығымен өз бетінше жұмыс істей алады;

10) сахналық шеберлік дағдыларына ие болады.

83. Білім беру бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

Түлек:

1) вокалдық өнердің алғашқы негіздерін;

2) терминдерді;

3) әртүрлі жанрдағы музыкалық шығармалардың метроритмикалық ерекшеліктерін;

4) партитуралардың ерекшеліктерін, вокалшының көркемдік-орындаушылық мүмкіндіктерін біледі.

Түлек:

1) музыкалық шығарманы жеткілікті көркемдік дейңгейде жеке сауатты орындауды;

2) күрделі емес ноталық мәтінді өз бетінше талдауды;

3) музыкалық шығармаларды өз бетінше жаттауды (балаларға арналған, халық, эстрадалық әндер, романстар және басқалары);

4) музыкалық шығарманы айту кезінде көркемдік бейнені жасауды;

5) сөз бен музыканың органикалық үйлесімінің көмегімен музыкалық шығарманың авторлық ойын жеткізуді;

6) орындалатын шығармалардағы мәтінді сауатты айтуды, музыкалық шығарманы қанық, эмоциямен орындауды;

7) күрделі емес шығармаларды жаттау барысында техникалық қиындықтарды өз бетінше жеңуді;

8) теориялық білімді орындаушылық практикада қолдануды;

9) орындалатын музыкалық шығармаларды талдауды біледі.

Бітіруші түлекте:

1) мәнерліліктің музыкалық-орындаушылық құралдарын қолдану;

2) естуді бақылау және орындау процесін басқару;

3) орындалатын шығармаларды теориялық талдау;

4) әншілік ұстаным;

5) ән репертуарын өз бетінше таңдау, талдау, орындау және жинақтау;

6) халық әндерін, қазақ, орыс, шетел музыкасының классикалық музыкалық шығармаларын және түрлі стильдегі, жанрдағы заманауи композиторлардың шығармаларын, балаларға арналған әндерді, балалар музыкалық спектакльдерінен алынған вокалдық және хор партияларын орындау;

7) орындаушылық практикасы, көпшілік алдында жеке өнер көрсету;

8) шығармашылық қызметі;

9) фонограммамен, микрофонмен, вокалдық-күшейткіш аппаратурамен жұмыс істеу дағдылары қалыптасқан.

84. Бақылау және бағдарламаны игеру нәтижелерін бағалау өлшемшарттары.

Үлгерімді бақылаудың мақсаты: білім алушының білім беру бағдарламасын игерудегі нәтижеліліктерін анықтау. Білімді бағалау білім беру сапасын бағалаудың негізгі элементтерінің бірі, педагогикалық жүйенің маңызды компоненті және оқу процесінің бөлігі болып табылады.

Музыкалық білім беруде нәтижелерді бағалау өлшемшарттары пән бойынша ағымдық үлгерім нәтижелерінен және концерттік көрсетілімдерден алған бағаларынан құралады.

85. Білім сапасын бағалау бақылаудың барлық түрін қамтиды. Олардың әрқайсысы белгілі оқу-әдістемелік міндеттерді шешуге бағытталған, мақсаттары, міндеттері мен формалары бар.

Бағдарламаны игеру нәтижелерін бақылау түрлері. Балалар музыка мектептеріндегі және өнер мектептерінің музыка бөлімдеріндегі үлгерімді бақылаудың негізгі түрлері болып ағымдық, аралық және қорытынды бақылау, қорытынды аттестаттау табылады:

1) ағымдық бақылау әр тақырып және тарау бойынша бағдарламалық материалдарды меңгерулерін тексеру мақсатында білім беру бағдарламасына сәйкес жеке сабақ процесінде өткізіледі;

2) аралық бақылау білім алушылардың пәннің белгілі көлемінің мазмұнын меңгеру сапасын бағалау мақсатында сынақ немесе емтихан түрінде өткізіледі;

3) қорытынды бақылау үлгілік оқу жоспарында қарастырылған және білім алушының пәнді аяқтағаннан кейін оның мазмұнын меңгеру сапасын бағалау мақсатында оқу жылының соңында емтихан түрінде өткізіледі. Оған дайындалу барысында оқу материалдарын тереңірек жалпылау және жүйелеу процесі іске асырылады.

86. Емтиханға баға қою барысында білім алушының вокалдық аппаратты тиісті деңгейде игеруі, шығарманың көркемдік бейнесінің толық және сенімді ашылуы, орындалып отырған шығарманың стилін түсінуі және орындаушылық интерпретацияда көрсете алу сияқты өлшемдер ескеріледі.

87. Білім алушыны қорытынды аттестаттау оның білім беру бағдарламасында қарастырылған пәннің көлемін меңгеру дәрежесін анықтау мақсатында өткізіледі.

88. Білім алушыларды қорытынды аттестаттаудың мазмұнына қойылатын талаптарды мектеп өз бетінше анықтайды.

Бітіру емтиханы қорытындысы бойынша 5 «өте жақсы», 4 «жақсы», 3 «қанағаттанарлық», 2 «қанағаттанарлық емес» бағасы қойылады.

90. Қорытынды аттестаттаудың бағалау өлшемшарттары (концерттік бағдарламаны орындау):

1) «5» «өте жақсы» бағасы: дұрыс әншілік ұстаным, дауыс ырғағы таза, барлық диапазондағы дауыс қалыпты, жұмыр, жоғары әншілік позицияны меңгеруі, ноталық мәтінді өз бетінше сауатты талдауы, өзінің орындауын бақылауы, мәнерлеп, әртістікпен орындауы;

2) «4» «жақсы» бағасы: дұрыс әншілік ұстанымға ие болуы, жұмыр дыбысқа, жоғары әншілік позицияға ие болуы, ноталық мәтінді өз бетінше талдауы, шығарманың күрделі тұстарындағы техникалық қателіктері, музыкалық ой тұрғысынан қарағанда шығарманы толық түсінбей орындауы;

3) «3» «қанағаттанарлық» бағасы: дыбыс шығару, дыбыс жүргізу дағдыларының тұрақсыздығы, дыбыс шығарудың негізгі тәсілдерін жетік меңгермеуі, ноталық мәтінді өз бетінше талдаудағы әуендік-ритмикалық қателіктері, өзінің орындауын бақылауы төмен, шығарманы мәнерлеп орындамауы;

4) «2» «қанағаттанарлық емес» бағасы: дыбыс шығарудың негізгі тәсілдерін меңгермеуі, орындауын бақылауы төмен, орындауындағы стилистикалық және ырғақтық өрескел қателер, орындау мәдениетінің деңгейінің төмендігі.

91. сыныптар бойынша білім алушының орындауына бақылау-бағдарламалық талаптар.

1) 1 сынып. Бірінші жартыжылдықтағы аттестаттау формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы: тыныс алуға арналған жаттығулар, қазақ тіліндегі балаларға арналған 1 ән.

Екінші жартыжылдықтағы аттестаттау формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы: артикуляциялық жаттығулар, орыс тіліндегі балаларға арналған 1 ән.

2) 2 сынып. Бірінші жартыжылдықтағы аттестаттау формасы: бақылау сабағы. Бақылау жұмысының бағдарламасы: тыныс алуға арналған жаттығулар, қазақ тіліндегі балаларға арналған 1 ән.

Екінші жартыжылдықтағы аттестаттау формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы: артикуляциялық жаттығулар, орыс тіліндегі балаларға арналған 1 ән.

3) 3 сынып. Бірінші жартыжылдықтағы аттестаттау формасы: бақылау сабағы. Бақылау жұмысының бағдарламасы: балаларға арналған 1 ән, қазақтың 1 халық әні.

Екінші жартыжылдықтағы аттестаттау формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы: артикуляциялық жаттығулар, балаларға арналған 1 ән, 1 орыс халық әні.

4) 4 сынып. Бірінші жартыжылдықтағы аттестаттау формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы: дыбыстық жаттығулар, тыныс алу гимнастикасына арналған жаттығулар, қазақ тіліндегі балаларға арналған 1 ән, орыс тіліндегі 1 эстрадалық ән.

Екінші жартыжылдықтағы аттестаттау формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы: дыбыстық жаттығулар, тыныс алу гимнастикасына арналған жаттығулар, орыс тіліндегі балаларға арналған 1 ән, қазақ тіліндегі 1 эстрадалық ән.

5) 5 сынып. Бірінші жартыжылдықтағы аттестаттау формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы: балаларға арналған қазақ тіліндегі 1 ән, қазақ тіліндегі 1 романс.

Екінші жартыжылдықтағы аттестаттау формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы: кез-келген шетел тіліндегі балаларға арналған 1 ән, орыс тіліндегі 1 романс.

Образовательная программа по предмету «Постановка голоса (вокал)» детских школ искусств

1. Образовательная программа по предмету «Постановка голоса (вокал)» детских школ искусств (далее – Программа) определяет единый комплекс основных характеристик образования, включающий цель, задачи, сроки обучения, содержание, программные требования по каждому классу, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, ожидаемые результаты освоения предмета, критерии оценки результатов обучения.

2. Терминология, используемая в Программе:

1) артикуляция – способ исполнения последовательного ряда звуков при игре на музыкальном инструменте или при пении вокальных партий;

2) артикуляционный аппарат – часть голосового аппарата, формирующая звуки речи;

3) певческий диапазон – объем звуков, который определяется интервалом (расстоянием) от самого высокого до самого низкого звука, в пределах которого хорошо звучит голос;

4) певческая позиция – позиция всех составляющих голосового аппарата, начиная с диафрагмы, брюшной полости и заканчивая низко уложенными, расслабленными связками в гортани и даже кончиком языка во время пения;

5) певческая установка – положение, которое певец принимает перед началом фонации (звукоизвлечения);

6) певческое дыхание – процесс, происходящий осознанно, отличается от жизненного выдохом, его большей продолжительностью;

7) вокальная техника – работа всех частей голосообразующего аппарата певца и их взаимодействие в процессе пения;

8) вокализ – произведение для пения без слов, на гласный звук;

9) постановка голоса – процесс индивидуального обучения пению, заключающийся в выработке рефлекторных движений голосового аппарата, способствующих правильному звучанию;

10) диапазон – звуковой объем голоса от самого нижнего до самого верхнего звука;

11) дикция – ясность, разборчивость произнесения текста;

12) атака звука – первоначальный импульс звукоизвлечения, необходимый для образования звуков при игре на каком-либо музыкальном инструменте или при пении вокальных партий; некоторые нюансировочные характеристики различных способов звукоизвлечения,

исполнительских штрихов, артикуляции и фразировки;

13) звукообразование (фонация) – извлечение певческого и речевого звука, результат действия голосового аппарата;

14) звуковедение – способ связи звуков в процессе фонации, включает в себя технику использования различных штрихов в процессе вокального интонирования, обусловлено принципом работы дыхания, фонетической структурой вербального текста;

15) высота звука – свойство музыкального звука, зависящее от частоты колебаний звучащего тела;

16) кантилена – широкая, свободно льющаяся напевная музыка как вокальная, так и инструментальная; термин также обозначает напевность самой музыки или манеры её исполнения, способность певческого голоса к напевному исполнению мелодии;

17) легато – связное пение, стаккато – отрывистое пение;

18) музыкальная фраза – закрытая структура, в большинстве случаев является частью более крупной музыкальной структуры; относительно завершённая часть мелодии, темы;

19) интонация в музыке – музыкально-теоретическое и эстетическое понятие, имеющее несколько взаимосвязанных значений; высотная организация музыкальных звуков (тонов) в их последовательности;

20) нон легато – способ исполнения, при котором переход от одного звука к другому происходит отделенно, но не отрывисто, один из основных видов артикуляции и штрихов;

21) полифония – склад многоголосной музыки, определяющийся функциональным равноправием отдельных голосов (мелодических линий, мелодий в широком смысле) многоголосной фактуры;

22) романс – многозначный музыкальный и литературный термин, небольшое музыкальное сочинение для голоса в сопровождении инструмента, написанное на стихи лирического содержания;

23) сценический образ – сборный образ актера или артиста, который состоит из личностных характеристик актера, его психоэмоциональных особенностей, а также сценических предпочтений;

24) тембр – окраска звука; одна из специфических характеристик музыкального звука (наряду с его высотой, громкостью и длительностью);

25) дыхание (певческое) – дыхание, обеспечивающее процесс пения;

26) фразировка – средство музыкальной выразительности, представляющее собой художественно-смысловое выделение музыкальных фраз в процессе исполнения путём разграничения периодов, предложений, фраз, мотивов с целью выявления содержания, логики музыкальной мысли;

27) народная музыка – музыкально-поэтическое творчество народа, неотъемлемая часть народного творчества (фольклора);

28) народная песня – наиболее распространённый вид народной музыки, продукт коллективного устного творчества;

29) интонирование – умение чисто воспроизводить вокально или на музыкальном инструменте звуковой тон.

3. Цель предмета: создание условий для формирования певческой культуры и воспитания творческой личности обучающегося.

4. Задачи предмета

Обучающие:

1) ознакомление обучающегося с жанрами вокального искусства, музыкальной терминологией;

2) обучение нотной грамоте, грамотному и выразительному художественному исполнению вокальных произведений;

3) формирование и развитие вокально-певческих навыков, включающих дыхание, дикцию, интонацию, певческую позицию, манеру исполнения на основе изучения народной музыки, творчества казахстанских, русских и зарубежных композиторов.

Развивающие:

1) развитие слуха, голоса, чувства ритма, музыкальной памяти, музыкального мышления, артистических способностей обучающегося;

2) овладение навыками сценического мастерства;

3) развитие музыкально-творческих способностей обучающегося на основе приобретенных ими знаний, умений и навыков пения;

Воспитательные:

1) приобщение к миру музыкального искусства через овладение вокально-исполнительскими навыками;

2) воспитание художественного вкуса и развитие духовно-нравственных качеств обучающегося;

3) воспитание культурной толерантности через вхождение в музыкальное искусство различных национальных традиций, стилей, эпох;

4) нравственное, духовное, эстетическое, патриотическое, интернациональное воспитание;

5) воспитание трудолюбия, целеустремленности и упорства в достижении поставленных целей.

5. Срок реализации программы 5 лет. Объем учебного времени на реализацию программы определяется типовым учебным планом.

6. Программа предназначена для обучающихся театрального отделения школ искусств.

7. Основные принципы достижения цели программы:

- 1) постепенность в развитии природных способностей детей;
- 2) строгая последовательность в овладении музыкальной лексикой и техническими приемами;

- 3) систематичность и регулярность занятий;

- 4) целенаправленность учебного процесса.

8. Программа рассчитана на детей различной степени музыкальной одарённости, подготовки и общего развития. Педагог создает условия для реализации индивидуального подхода к каждому обучающемуся за счет гибкости в постановке учебных задач, возможности формирования стратегии обучения каждого ребенка.

Особое внимание педагог обращает на доступность, постепенность и последовательность в освоении музыкальных знаний, пробуждение у детей интереса к музыке.

9. Программа ориентирована на выработку у обучающегося личностных качеств, способствующих:

- 1) освоению знаний, умений и навыков пения, позволяющих творчески исполнять музыкальные произведения в соответствии с необходимым уровнем музыкальной грамотности;

- 2) приобретению опыта творческой деятельности;

- 3) овладению духовными и культурными ценностями народов мира;

- 4) получению музыкального образования и приобщению к музыкальной культуре;

- 5) формированию комплекса знаний, умений и навыков, позволяющих в дальнейшем осваивать основные профессиональные образовательные программы в области театрального искусства.

10. Психолого-педагогическое сопровождение направлено на:

- 1) создание условий для личностного, интеллектуального и социального развития, профессионального самоопределения обучающегося, соответствующих его индивидуальности, развитию творческих способностей, с учетом интеллектуально-личностных возможностей;

- 2) создание у обучающегося позитивной мотивации к обучению;

- 3) оказание помощи личности в ее самопознании, формировании адекватной самооценки и адаптации в реальных жизненных условиях, преодолении кризисных ситуаций и достижении эмоциональной устойчивости, способствующих личностному росту и саморазвитию;

- 4) оказание психологической помощи и поддержки обучающегося в соответствии с целями и задачами программы.

11. Привитие обучающемуся необходимых исполнительских навыков и умений осуществляется в процессе работы над различными по

содержанию, характеру и стилю художественными произведениями. Музыкальное воспитание и развитие основывается на изучении народной музыки, творчества казахстанских, русских и зарубежных композиторов.

12. Особенностью программы является ее общеразвивающая направленность на формирование музыкального вкуса, развитие вокальных данных и творческих способностей обучающегося.

13. Программа учитывает возрастные и индивидуальные особенности обучающихся, ориентирована на развитие функциональной грамотности школьников и достижение ключевых и предметных компетенций, освоенных специфических знаний, умений, навыков в рамках учебного предмета.

14. Методологическая основа программы:

- 1) концепция целостного подхода к формированию личности;
- 2) теория возрастного, личностно-деятельностного, индивидуально-дифференцированного и проблемно-исследовательского подходов в обучении;
- 3) общедидактические постулаты современной педагогики, детерминированные ими подходы к содержанию, формам и методам образовательного процесса;
- 4) разработка проблемы развития творческих и исполнительских способностей обучающегося в контексте развивающего обучения;
- 5) теоретические положения и методические установки видных педагогов и музыковедов.

15. Педагогические принципы отбора содержания учебного материала:

- 1) принцип природосообразности и доступности учитывает возрастные особенности обучающегося, позволяя отобрать доступный для слушания, изучения, исполнения учебный материал, который будет способствовать музыкальному и духовно-нравственному развитию обучающегося;
- 2) принцип преемственности означает связь между всеми классами обучения на уровне содержания и музыкально-исполнительской деятельности обучающегося;
- 3) принцип индивидуализации обучения является главным способом практического освоения исполнительских навыков пения;
- 4) принцип творчества предполагает раскрытие способностей и склонностей обучающегося, способствует созданию ситуации успеха, радости общения с искусством.

16. Специфика индивидуального обучения предмету «Постановка голоса» предполагает вариативность выбора методов, средств, форм обучения и подбора репертуарного комплекса.

17. Для достижения поставленных задач используются следующие методы обучения:

- 1) словесный метод (беседа, рассказ, объяснение, дискуссия);
- 2) наглядно-демонстрационный (исполнение произведения педагогом, наблюдение, показ интерактивных и мультимедийных презентаций);
- 3) практический (вокальные упражнения, самостоятельный разбор произведения, работа над отдельными частями произведения);
- 4) аналитический (сравнения и обобщения, развитие логического мышления);
- 5) эмоциональный (подбор ассоциаций, образов, художественного впечатления, развитие музыкально-образного мышления) и другие.

18. Выбор методов обучения зависит от возраста и индивидуальных особенностей обучающегося, как физические данные, уровень развития музыкальных способностей. Весь процесс обучения строится от простого к сложному.

19. Формы занятий:

- 1) практические;
- 2) самостоятельная работа;
- 3) репетиционно-концертные;
- 4) конкурсы.

20. Программа предусматривает внедрение интерактивных образовательных технологий, классической и нетрадиционной типологии уроков в современной школе искусств.

21. Основной формой учебно-воспитательной работы в классе является урок, проводимый как индивидуальное занятие педагога с обучающимися.

Индивидуальные формы занятий полезно сочетать с пением в ансамбле с педагогом или другими обучающимися.

22. Программа занятий построена таким образом, что обучающийся получает теоретические знания одновременно с практикой.

23. Наряду с уроком возможны внеурочные формы работы:

- 1) подготовка к концертным, конкурсным выступлениям;
- 2) участие в творческих и культурно-просветительских мероприятиях;
- 3) посещение филармоний, театров, концертных залов, музеев и др.;
- 4) встречи с музыкальными деятелями, исполнителями,

композиторами.

24. На основе образовательной программы педагог разрабатывает рабочую учебную программу, которая определяет оптимальные и наиболее эффективные для данного класса содержание, формы, методы и приемы организации образовательного процесса.

25. Структурные элементы рабочей учебной программы:

- 1) титульный лист;
- 2) пояснительная записка;
- 3) планирование учебной деятельности;
- 4) учебно-методическое обеспечение учебного процесса.

26. На титульном листе размещаются основные сведения:

- 1) название организации образования;
- 2) название учебного предмета;
- 3) обозначение класса, для которого разработана рабочая учебная программа;
- 4) сроки действия рабочей учебной программы (учебный год);
- 5) краткая информация о педагоге;
- 6) место для отметки об утверждении рабочей учебной программы руководителем организации образования.

27. Содержание пояснительной записки:

- 1) образовательная программа как основание;
- 2) педагогическая цель и задачи, актуальные при обучении предмету в данном классе;
- 3) особенности обучения в данном классе (развивающие, коррекционно-развивающие, работа с одаренными детьми и так далее);
- 4) особенности и проблемы, существующие в организации работы в данном классе;
- 5) информация об изменении сроков и/или времени изучения отдельных тематических блоков (разделов) с указанием причин и целесообразности изменений.

28. Раздел «Планирование учебной деятельности» содержит календарно-тематическое планирование с выделением характеристик деятельности обучающихся, репертуарный перечень по классам.

29. Содержание раздела «Учебно-методическое обеспечение учебного процесса»:

- 1) перечень познавательной литературы для обучающегося;
- 2) перечень методической литературы для педагога;
- 3) перечень учебно-наглядных пособий.

30. Рабочая учебная программа педагога рассматривается на заседании методического совета и утверждается руководителем организации образования до начала учебного года.

31. Педагог на основе рабочей учебной программы составляет индивидуальный план обучения на каждого обучающегося. Индивидуальный план характеризует гармоничный процесс музыкального и духовно-нравственного развития обучающегося.

32. Индивидуальный план обучающегося составляется на каждое полугодие, утверждается руководителем организации образования, заносится в журнал или личное дело обучающегося.

33. При составлении индивидуального плана учитываются перспективные и текущие задачи планирования индивидуальной работы в соответствии с характеристикой обучающегося в начале и конце учебного года.

В одном и том же классе индивидуальные планы реализации программы, концертные и экзаменационные программы могут значительно отличаться по уровню сложности.

34. Индивидуальный план обучающегося отражает широкие репертуарные тенденции, обновление и обогащение репертуара благодаря привлечению народной, классической и современной музыки с использованием элементов композиторской техники.

35. Правильная организация учебного процесса, успешное и всестороннее развитие музыкально-исполнительских данных обучающегося зависят непосредственно от того, насколько тщательно спланирована работа в целом, продуман выбор репертуара.

36. Педагог вырабатывает индивидуальную репертуарную стратегию для каждого обучающегося с учетом его музыкальных способностей и особенностей дарования.

37. Педагог формирует индивидуальный репертуарный перечень музыкальных произведений, систематизирует произведения и дополняет репертуар в соответствии с индивидуальными возможностями обучающегося.

38. Репертуарный перечень включает народные песни, классические музыкальные произведения казахской, русской, зарубежной музыки, произведения современных композиторов разных стилей и жанров, детские, вокальные и хоровые партии из детских музыкальных спектаклей.

39. Педагог активно использует в учебном процессе обработки казахских народных песен, произведения казахстанских композиторов, учитывая в процессе их изучения характерные ладовые, гармонические,

ритмические и мелодические особенности.

40. Насыщенность учебного репертуара сочинениями разных жанров и стилей создает благоприятную ситуацию для изучения, сравнения, систематизации музыкального материала.

41. Репертуар систематически обновляется и расширяется, включая в него лучшие пьесы, создаваемые современными отечественными и зарубежными композиторами.

42. Педагог тщательно продумывает методику и репертуар обучающегося, добиваясь постепенного перехода от менее трудных заданий к более сложным, подбирая учебный материал, доступный для обучающегося как со стороны художественного содержания, так и техники исполнения.

43. Педагог устанавливает степень завершённости работы над репертуаром, фиксирует этапы изучения произведений, варьирует объём и сложность программы, пополняя репертуарный перечень за счёт нового репертуара с учётом личностного и индивидуального подходов к каждому обучающемуся.

44. В работе над репертуаром педагог учитывает, что часть произведений предназначена для публичного или концертного исполнения, остальные - для работы в классе или в порядке ознакомления.

45. В индивидуальный план не включаются произведения, превышающие музыкально-исполнительские, художественные, технические возможности обучающегося, также не соответствующие его возрастным особенностям.

46. Для расширения музыкального кругозора обучающегося, помимо произведений, детально изучаемых в классе, осуществляется знакомство с целым рядом разнохарактерных пьес, допуская при этом различную степень завершенности работы над ними, не требуя обязательного выучивания наизусть.

47. Обязательные разделы индивидуального плана:

- 1) работа над дыхательными упражнениями;
- 2) работа над вокальными упражнениями;
- 3) исполнение произведений классических и современных авторов;
- 4) исполнение произведений композиторов Казахстана;
- 5) обработки народных песен;
- 6) навыки чтения с листа.

48. В конце каждого полугодия педагог отмечает качество выполнения задания и вносит изменения в ранее утвержденный репертуарный перечень, в конце года даёт характеристику музыкального и технического развития, успеваемости и работоспособности обучающегося.

49. Характеристика обучающегося на конец года освещает следующие стороны его индивидуальности:

- 1) уровень вокальных данных;
- 2) развитие индивидуальных особенностей и способностей;
- 3) освоение вокальной техники, вокального репертуара;
- 4) общее развитие, эмоциональность, восприимчивость, скорость реакции;
- 5) отношение к учебному процессу (старательность, настойчивость);
- 6) работоспособность, собранность;
- 7) умение заниматься самостоятельно;
- 8) степень грамотности в разборе текста;
- 9) скорость освоения музыкальных произведений;
- 10) успехи к концу года;
- 11) недостатки в музыкально-техническом развитии и задачи по их преодолению.

Педагог учитывает все особенности ребенка и рационально использует эти данные в педагогическом процессе, культивируя и развивая положительные стороны.

50. Предмет «Постановка голоса (вокал)» театрального отделения имеет свою специфику. Педагог формирует певческие навыки, сочетая с переживанием героев спектаклей, сценической выразительностью пения, предполагающей наличие развитого воображения, фантазии образного мышления.

51. Обучающийся осваивает вокальную музыку музыкального спектакля, работает над индивидуальным вокальным репертуаром, создает сценический образ, где выразительность вокальной интонации рождается из понимания и представления действенного смысла музыки.

52. Педагог знает природу, специфику развития детского голоса, особенности возрастной физиологии и психологии, обучает пению на основе единства вокального, общего музыкального, художественного развития обучающегося.

53. Педагог формирует навыки сольного пения в сопровождении инструментов, чтения нот с листа, работы с текстом, фонограммой, микрофоном, вокально-усилительной техникой, навыки самостоятельной работы с музыкальным материалом.

54. Педагог развивает музыкальные способности обучающегося (слух, ритм, память), исполнительские навыки (дыхание, звуковедение, строй, дикция), творческие способности, интерес к музыке, творчеству, формирует мировоззрение обучающегося, расширяя его жизненный опыт посредством осмысления репертуара.

55. Обучающийся под руководством педагога учится исполнительскому воплощению произведений, использованию элементов театрализации, приобретению опыта публичных выступлений.

56. Важную роль в процессе обучения обучающегося основным навыкам пения играют технические средства обучения. В помощь обучающемуся педагог предоставляет запись урока с текущими требованиями и упражнениями, которая обеспечит определённый уровень самоконтроля при отработке этих упражнений обучающимся самостоятельно.

57. Педагог, расширяя диапазон певческих возможностей обучающегося, следит за формированием и развитием вокально-технических навыков, учит выразительному, искреннему исполнению понятных, интересных ему песен.

58. Организация совместной работы педагога, концертмейстера, обучающегося помогает лучше понять и усвоить содержание произведения, укрепляет и совершенствует интонацию и ритмическую организацию.

59. Самостоятельные занятия проводятся регулярно и систематически. Объем работы определяется с учетом минимальных затрат на подготовку домашнего задания, параллельного освоения детьми программы общего среднего образования.

60. Индивидуальная домашняя работа проводится в несколько приемов и строится в соответствии с рекомендациями педагога.

В первую очередь прорабатываются самые сложные музыкальные эпизоды, используются различные технические приемы. С учетом умственных и физических возможностей обучающегося педагог определяет время работы над тем или иным произведением.

61. Содержание домашних заданий:

- 1) дыхательные, артикуляционные, вокальные упражнения;
- 2) работа над дикцией (скачки);
- 3) работа над развитием техники (вокализы);
- 4) работа над художественным материалом (заучивание текстов и мелодий детских, народных, эстрадных песен, романсов и других);
- 5) чтение нот с листа.

62. Формы работы, используемые для активизации самостоятельных занятий обучающегося:

- 1) анализ собственного исполнения (обучающийся оценивает свое пение, отмечает допущенные ошибки);

- 2) запись в дневник важнейших рекомендаций педагога относительно работы над произведениями;

3) устный отчёт о подготовке домашних заданий (обучающийся рассказывает о трудностях и устранении трудностей).

63. Межпредметные связи предмета «Постановка голоса (вокал)» с предметами «Основы актерского мастерства», «Сценическая речь», «Основы сценического движения» побуждают обучающегося к целостному познанию различных художественных явлений.

64. Реализация образовательной программы обеспечивается педагогическими кадрами, имеющими специальное профессиональное (среднее или высшее) образование, соответствующее профилю преподаваемой дисциплины.

65. Условиями реализации программы является наличие:

1) оборудованного учебного кабинета со звукоизоляцией для индивидуальных занятий вокалом;

2) концертного зала (сцена);

3) комплекта звуковой аппаратуры;

4) микрофонов;

5) компьютера, программного обеспечения;

6) музыкального центра, магнитофона;

7) зеркала;

8) записей фонограмм в режиме «+» и «-».

66. Занятия проводятся в просторном, хорошо освещенном, проветриваемом помещении с хорошей акустикой. Работа с обучающимися предусматривает совместную работу педагога класса с концертмейстером, поэтому необходимо иметь в кабинете хорошо настроенный и вовремя ремонтируемый инструмент (фортепиано).

67. Материально-техническая база детских музыкальных школ и детских школ искусств должна соответствовать санитарным, противопожарным нормам, также нормам охраны труда.

68. Примерные программные требования в 1 классе:

1) обучающийся знакомится со строением голосового аппарата, компонентами системы голосообразования, способами звукоизвлечения, артикуляции и дыхания, учится соблюдать правильную певческую установку;

2) обучается основным вокальным навыкам – правильному звукообразованию (мягкая атака), сохранению устойчивого положения гортани, спокойному вдоху без поднятия плеч, сохранению выдыхательного состояния при пении и спокойному, экономному выдоху;

3) формируются основы певческого дыхания, навыки артикуляции, развиваются музыкальный слух, голос (диапазон, беглость и тембральные

возможности), умение соблюдать в процессе пения певческую установку, уделяется внимание элементам художественной выразительности в пении;

4) осваиваются дыхательные, артикуляционные упражнения, 2 детские песни.

69. Содержание учебного предмета в 1 классе.

Тема 1. Пение как вид музыкально-исполнительской деятельности. Основные компоненты системы голосообразования: дыхательный аппарат, гортань, голосовые связки, артикуляционный аппарат. Тембровая окраска голоса. Возрастные особенности детских голосов.

Тема 2. Певческая установка: правильное положение корпуса, головы, естественность и свобода мышц лица, шеи, всего артикуляционного аппарата. Пение в положении «сидя», «стоя». Положение рук и ног в процессе пения. Мимика лица при пении.

Тема 3. Формирование детского голоса. Звукообразование. Образование голоса в гортани. Атака звука (твердая, мягкая, придыхательная). Образование тембра. Интонирование. Высокая позиция звучания. Типы звуковедения: legato, non legato, staccato. Пение на легато (в поступательном движении мелодии). Кантиленное пение.

Тема 4. Певческое дыхание. Основные виды дыхания. Координация дыхания и звукообразования. Правильная организация вдоха и плавного выдоха. Правила дыхания – вдоха, выдоха, удерживание дыхания. Дыхательная гимнастика.

Тема 5. Дикция и артикуляция. Артикуляционный аппарат в речи. Органы ротоглоточного канала: язык, губы, мягкое небо, зев, глотка, мышцы нижней челюсти. Гласные, согласные звуки. Формирование гласных и произношение согласных на среднем участке диапазона. Выработка дикции в упражнениях подвижного темпа (скороговорки).

Тема 6. Координация работы артикуляционного аппарата с дыхательными мышцами и мышцами горла.

Тема 7. Формирование гласных и произношение согласных на среднем участке диапазона. Свобода и организация артикуляционного аппарата. Артикуляция и дикция в пении. Артикуляционные упражнения.

Тема 8. Слуховые навыки. Слуховое внимание и самоконтроль. Дифференцирование качественных сторон певческого звучания. Вокально-слуховые представления о певческом звуке и способах его образования. Осознание отдельных элементов звука, способов звукоизвлечения, артикуляции и дыхания. Вокальные упражнения.

Тема 9. Зависимость чистоты интонации от степени развитости музыкального слуха и от объема слуховых представлений. Вокально-интонационные упражнения для развития музыкального слуха.

Тема 10. Выработка правильной певческой позиции. Координация между слухом и голосом (чистота интонации, упражнения для выработки правильной певческой позиции).

70. Ожидаемые результаты освоения программы 1 класса.

К концу обучения в 1 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) знает основные компоненты системы голосообразования;
- 2) владеет специальными навыками певческой установки;
- 3) знает атаку звука, интонирование;
- 4) имеет общие понятия о голосе, типах звуковедения;
- 5) формирует правильное певческое дыхание;
- 6) умеет брать дыхание и распределять дыхание на музыкальную фразу;
- 7) владеет навыками дыхательной гимнастики;
- 8) знает артикуляционные упражнения;
- 9) умеет правильно и ясно произносить слова песен, без искажений пропевать гласные;
- 10) умеет четко и коротко произносить согласные, активно артикулировать;
- 11) умеет петь вокальные упражнения;
- 12) знает понятия артикуляции и дикции в пении;
- 13) развивает музыкальный слух;
- 14) знает вокально-интонационные упражнения, умеет интонационно правильно пропевать мелодию по фрагментам;
- 15) работает над правильной певческой позицией.

71. Примерные программные требования во 2 классе:

1) обучающийся знакомится с нотной грамотой, музыкально-теоретическими, вокальными знаниями, исполнительскими навыками, чтением нот с листа, развивает вокальный слух, диапазон голоса, учится контролировать себя при пении;

2) закрепляется правильная певческая установка, совершенствуется естественное певческое дыхание;

3) продолжается работа над формированием высокой певческой позиции, культуры певческого звука, осваиваются приемы пения на legato в медленном и среднем темпах;

4) обучающийся осваивает дыхательные, артикуляционные, вокальные упражнения, 3-4 детские песни.

72. Содержание учебного предмета во 2 классе.

Тема 1. Нотная грамота. Термины.

Тема 2. Закрепление правильной певческой установки. Организация дыхания. Бесшумный вдох. Рациональный выдох.

Тема 3. Основные свойства певческого голоса: диапазон, тесситура, сила, тембр.

Тема 4. Формирование основных свойств певческого голоса (звонкости, полетности, ровности по тембру).

Тема 5. Жанры вокального искусства. Освоение жанра детской песни.

73. Ожидаемые результаты освоения программы 2 класса.

К концу обучения во 2 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) знает нотную грамоту, вокальные термины, умеет читать ноты;
- 2) соблюдает певческую установку;
- 3) знает основные свойства певческого голоса: диапазон, тесситура, сила, тембр;
- 4) развивает дикционные навыки;
- 5) развивает певческий голос при помощи специальных дыхательных и вокальных упражнений;
- 6) имеет общие понятия о голосе, типах звуковедения;
- 7) умеет брать дыхание и распределять дыхание на музыкальную фразу;
- 8) умеет правильно и ясно произносить слова песен, без искажений пропевать гласные;
- 9) умеет четко и коротко произносить согласные, активно артикулировать;
- 10) развивает музыкальный слух;
- 11) умеет интонационно правильно пропевать мелодию по фрагментам;
- 12) знает жанры вокального искусства;
- 13) умеет петь детские песни с сопровождением концертмейстера.

74. Примерные программные требования в 3 классе:

- 1) продолжается формирование музыкально-теоретических, вокальных знаний, умений и навыков, развитие певческого дыхания и опоры звука;
- 2) продолжается работа над чистотой интонации, осваивается жанр народных песен;
- 3) обучающийся осваивает 2 детские песни, 1 казахскую, 1 русскую народные песни.

75. Содержание учебного предмета в 3 классе.

Тема 1. Выработка ощущения округлого звука. Формирование гласных и согласных, ясное произношение слов. Развитие диапазона.

Тема 2. Развитие певческого дыхания и опоры звука. Контроль при пении. Выработка напевного легкого звучания детских голосов, а также отчетливой артикуляции.

Тема 3. Формирование исполнительских навыков. Разбор и анализ поэтического текста и музыки. Развитие выразительности исполнения. Работа над музыкальной фразой.

Тема 4. Работа над чистотой интонации: развитие координации слуха и голоса.

Тема 5. Освоение жанра народной песни, ее особенностей. Знакомство с жанром народной музыки.

Тема 6. Развитие певческого голоса, музыкальных данных, исходя из широкой напевности народной песни.

Тема 7. Вокально-техническая работа. Исключительное богатство содержания, разнообразие жанров.

Тема 8. Песни обрядовые, сатирические, трудовые, игровые, лирические и другие. Специфические черты народных песен.

Тема 9. Казахские народные песни. Широта дыхания одноголосных казахских песен.

Тема 10. Русские народные песни. Подголосочная полифония русской народной песни.

76. Ожидаемые результаты освоения программы 3 класса.

К концу обучения в 3 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) развивает музыкальный слух;
- 2) развивает голос: силу, диапазон, беглость, тембральные и регистровые возможности;
- 3) добивается гибкости и выразительности фразировки;
- 4) владеет навыками сценического мастерства;
- 5) умеет импровизировать;
- 6) развивает образное и ассоциативное мышление;
- 7) формирует навыки самоорганизации и самоконтроля;
- 8) умеет концентрировать внимание, слух, мышление, память;
- 9) осознанно выбирает вокальные приемы и способы исполнения;
- 10) знает и понимает традиции музыкального искусства казахского и русского народов;
- 11) умеет петь народные песни в сопровождении концертмейстера.

77. Примерные программные требования в 4 классе:

1) продолжается формирование музыкально-теоретических, вокальных знаний, развитие свойств певческого голоса (расширение диапазона, укрепление середины диапазона, развитие силы голоса), вокальных навыков (дыхание, звуковедение, атака звука, артикуляция, навыки эмоциональной выразительности);

2) формируются основные свойства певческого голоса (звонкость, полетность, ровность по тембру), правильное формирование гласных и согласных, ясное произношение слов, пение мягким, ровным звуком, выявляются индивидуальные краски голоса,

3) продолжается работа над фразировкой, умением самостоятельно определять наиболее значительные по смыслу слова, пением песен без поддержки инструмента, осваиваются навыки пения современных эстрадных песен.

4) обучающийся осваивает звуковые упражнения, дыхательную гимнастику, 2 детские песни, 2 эстрадные песни.

78. Содержание учебного предмета в 4 классе.

Тема 1. Формирование музыкально-теоретических, вокальных знаний, умений и навыков. Певческое дыхание и его развитие. Типы дыхания.

Тема 2. Элементы фонационного дыхания (взятие дыхания, задержка вдоха и сохранение состояния вдоха во время пения музыкальной фразы).

Тема 3. Контроль вдоха и выдоха, ритм и организация дыхания. Ползуевок. Гигиена певческого голоса.

Тема 4. Дыхательные упражнения. Беззвуковые упражнения. Тренаж вдоха и выдоха для развития опоры дыхания, диафрагмы, мышц брюшного пресса.

Тема 5. Звуковые упражнения. Дыхательная гимнастика.

Тема 6. Расширение диапазона. Принципы артикуляции в речи и пении. Речевые и вокальные упражнения для развития артикуляционного аппарата.

Тема 7. Формирование гласных и согласных звуков в пении. Выработка основных вокальных качеств голоса. Упражнения на выравнивание гласных.

Тема 8. Характер произношения согласных от художественного образа произведений, способов звуковедения. Вокально-фонетические средства эмоциональной выразительности в пении.

Тема 9. Характер звуковедения. Легато. Нон легато. Стаккато. Атака звука. Позиция звука.

Тема 10. Выработка подвижности голоса на основе ранее освоенных навыков связного пения и четкой дикции.

79. Ожидаемые результаты освоения программы 4 класса.

К концу обучения в 4 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) имеет представления о строении голосового аппарата и его функциях;
- 2) соблюдает гигиену певческого голоса, знает элементарные методы восстановления голоса при простудных заболеваниях;
- 3) соблюдает певческую установку;
- 4) умеет петь на одном дыхании продолжительные фразы, достаточно равномерно его распределяя;
- 5) знает различные типы дыхания;
- 6) умеет петь чистым, естественным, легким звуком;
- 7) умеет пользоваться мягкой атакой как основным способом голосообразования;
- 8) умеет использовать в качестве изобразительного приема твердую атаку;
- 9) умеет тянуть звук ровно, без напряжения, без утечки воздуха, сохранять индивидуальность здорового певческого звучания;
- 10) умеет чисто и точно интонировать, сохраняя высокую позицию звука;
- 11) умеет петь *legato*, *non legato*, *marcato*, *staccato* в зависимости от характера произведения;
- 12) умеет осмысленно, выразительно произносить слова песен;
- 13) умеет без искажений пропевать гласные;
- 14) умеет четко и коротко произносить согласные;
- 15) умеет активно артикулировать, выполнять правила орфоэпии;
- 16) умеет использовать элементы ритмики и движения под музыку;
- 17) умеет исполнять современные эстрадные песни;
- 18) умеет работать в сценическом образе.

80. Примерные программные требования в профориентационном классе:

- 1) закрепляются навыки равномерного выдоха при пении, распределения дыхания при исполнении произведения, соблюдается правильная певческая установка, развивается свобода, подвижность артикуляционного аппарата за счет активизации работы губ, языка;
- 2) вырабатываются навыки четкого произношения согласных, устойчивого интонирования, эмоционального и выразительного пения, передачи настроения песни и своего отношения к ее содержанию;

3) осваивается классический вокальный репертуар для детей, в том числе романсов (освоение средств исполнительской выразительности: динамики, темпа, фразировки, различных типов звуковедения);

4) обучающийся осваивает 2 детские песни, 2 романса.

81. Содержание учебного предмета в профориентационном классе.

Тема 1. Регистровое строение голоса.

Тема 2. Развитие протяженности дыхания. Четкое исполнение мелких длительностей.

Тема 3. Выработка навыков певческой дикции в подвижных упражнениях с пунктирным ритмом. Сознательность в овладении вокальными навыками.

Тема 4. Выработка энергичного, но не резкого *forte* и мягкого, но звучного *piano* на основе хорошего владения певческим дыханием. Выработка отрывистого характера звуковедения. Дыхание при подвижных нюансах. Сознательность в овладении вокальными навыками.

Тема 5. Установление в процессе упражнений соответствия между характером, качеством звучания и определенными движениями голосового аппарата. Выработка навыков певческой дикции в подвижных упражнениях.

Тема 6. Укрепление навыков дыхания и звукообразования в звучании юношеских голосов.

Тема 7. Освоение работы резонаторов в связи с расширением диапазона.

Тема 8. Расширение динамических возможностей голоса. Развитие художественно-исполнительских навыков. Изобразительные моменты в процессе исполнения песни.

Тема 9. Классический вокальный репертуар для детей. Средства исполнительской выразительности: динамика, темп, фразировка, различные типы звуковедения. Романс. Обучение пению романсов.

82. Ожидаемые результаты освоения программы профориентационного класса.

К концу обучения в профориентационном классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) имеет развитую вокальную технику, предполагающую свободу и координацию всей голосообразующей системы, разнообразие артикуляционно-штриховой техники, гибкость, техничность голоса, умение пользоваться резонаторами, ровность голоса на всем диапазоне, богатство тембра;

2) использует средства музыкальной выразительности и вокальной техники для выявления и раскрытия художественного смысла и образа произведений;

3) владеет навыками певческой установки, самостоятельного выбора, разбора, исполнения и накопления песенного репертуара;

4) умеет импровизировать;

5) владеет основами legato non legato staccato;

6) исполняет произведения различные по стилю, характеру;

7) осваивает твердой и мягкой атакой звука;

8) развивает воображение в процессе создания музыкального образа;

9) умеет самостоятельно работать над сценическим образом, индивидуальностью исполнения различных по жанру, характеру произведений;

10) владеет навыками сценического мастерства.

83. Ожидаемые результаты освоения образовательной программы.

Выпускник знает:

1) начальные основы вокального искусства;

2) терминологию;

3) метроритмические особенности разножанровых музыкальных произведений;

4) особенности партитур, художественно-исполнительские возможности вокалиста.

Выпускник умеет:

1) грамотно исполнять музыкальные произведения на достаточном художественном уровне соло;

2) самостоятельно разбирать несложный нотный текст;

3) самостоятельно разучивать музыкальные произведения (детские, народные, эстрадные песни, романсы и другие);

4) создавать художественный образ при пении музыкальных произведений;

5) передавать авторский замысел музыкального произведения с помощью органического сочетания слова и музыки;

6) грамотно произносить текст в исполняемых произведениях. ярко, эмоционально исполнять музыкальные произведения;

7) самостоятельно преодолевать технические трудности при разучивании несложных произведений;

8) применять теоретические знания в исполнительской практике;

9) анализировать исполняемые музыкальные произведения.

У выпускника сформированы навыки:

- 1) использования музыкально-исполнительских средств выразительности;
- 2) слухового контроля и управления процессом исполнения;
- 3) теоретического анализа исполняемых произведений;
- 4) певческой установки;
- 5) самостоятельного выбора, разбора, исполнения и накопления песенного репертуара;
- 6) исполнения народных песен, классических музыкальных произведений казахской, русской, зарубежной музыки и произведений современных композиторов разных стилей и жанров, детских песен, вокальных и хоровых партий из детских музыкальных спектаклей;
- 7) исполнительской практики, публичных сольных выступлений;
- 8) творческой деятельности;
- 9) работы с фонограммой, микрофоном, вокально-усилительной аппаратурой.

84. Контроль и критерии оценки результатов освоения программы.

Цель контроля успеваемости: выявление результативности в освоении образовательной программы обучающимся. Контроль знаний является одним из основных элементов оценки качества образования, важнейшим компонентом педагогической системы и частью учебного процесса.

Критерии оценивания результатов обучения в музыкальном образовании складываются из результатов текущей успеваемости по предмету и оценок, полученных на концертных выступлениях.

85. Оценка качества знаний охватывает все виды контроля. Каждый из них направлен на решение определенных учебно-методических задач, имеет свои цель, задачи и формы;

Виды контроля результатов освоения программы. Основными видами контроля успеваемости в детских музыкальных школах и музыкальных отделениях школ искусств являются текущий, промежуточный и итоговый контроль, итоговая аттестация:

- 1) текущий контроль проводится в процессе индивидуальных занятий в соответствии с образовательной программой с целью проверки усвоения программного материала по каждой теме и разделу;

- 2) промежуточный контроль проводится в форме зачета или экзамена с целью оценки качества освоения обучающимся содержания предмета;

- 3) итоговый контроль предусмотрен типовым учебным планом и проводится в форме экзамена в конце учебного года с целью оценки качества освоения обучающимся содержания предмета после завершения

ее изучения. При подготовке к экзамену происходит более углубленное обобщение и систематизация усвоенного материала.

86. При выведении оценки за экзамен учитываются следующие параметры, как демонстрация обучающимся должного уровня владения вокальным аппаратом, полное и убедительное раскрытие художественного образа произведения, понимание и отражение в исполнительской интерпретации стиля исполняемого произведения.

87. Итоговая аттестация обучающегося проводится с целью определения степени освоения ими объема предмета (дисциплины), предусмотренного образовательной программой.

88. Требования к содержанию итоговой аттестации обучающихся определяются школой самостоятельно.

По итогам выпускного экзамена выставляется оценка 5 «отлично», 4 «хорошо», 3 «удовлетворительно», 2 «неудовлетворительно».

89. Критерии оценки итоговой аттестации (исполнение концертной программы):

1) оценка «5» «отлично»: правильная певческая установка, чистое интонирование, ровный, округлый звук во всем диапазоне, владение высокой певческой позицией, самостоятельный качественный разбор нотного текста, слуховой самоконтроль исполнения, выразительное, артистичное исполнение;

2) оценка «4» «хорошо»: владение правильной певческой установкой, ровный, округлый звук, владение высокой певческой позицией, самостоятельный разбор нотного текста, технические погрешности в трудных местах произведения, недостаточно осмысленное с точки зрения музыкального замысла исполнение произведения;

3) оценка «3» «удовлетворительно»: нестабильные навыки звукоизвлечения, звуковедения, недостаточное владение основными приемами звукоизвлечения, самостоятельный разбор нотного текста с мелодико-ритмическими ошибками, слабый слуховой контроль собственного исполнения, невыразительное исполнение произведения;

4) оценка «2» «неудовлетворительно»: не владение основными приемами звукоизвлечения, слабый слуховой контроль исполнения, наличие в исполнении грубых стилистических и интонационных ошибок, низкий уровень культуры исполнения.

90. Контрольно-программные требования к выступлениям обучающихся по классам.

1) 1 класс. Форма аттестации в первом полугодии: контрольная работа. Программа контрольной работы: дыхательные упражнения, 1 детская песня на казахском языке.

Форма аттестации во втором полугодии: контрольная работа. Программа контрольной работы: артикуляционные упражнения, 1 детская песня на русском языке.

2) 2 класс. Форма аттестации в первом полугодии: контрольный урок. Программа контрольной работы: дыхательные упражнения, 1 детская песня на казахском языке.

Форма аттестации во втором полугодии: контрольная работа. Программа контрольной работы: артикуляционные упражнения, 1 детская песня на русском языке.

3) 3 класс. Форма аттестации в первом полугодии: контрольный урок. Программа контрольной работы: 1 детская песня, 1 казахская народная песня.

Форма аттестации во втором полугодии: контрольная работа. Программа контрольной работы: артикуляционные упражнения, 1 детская песня, 1 русская народная песня.

4) 4 класс. Форма аттестации в первом полугодии: контрольная работа. Программа контрольной работы: звуковые упражнения, упражнения дыхательной гимнастики, 1 детская песня на казахском языке, 1 эстрадная песня на русском языке.

Форма аттестации во втором полугодии: контрольная работа. Программа контрольной работы: звуковые упражнения, упражнения дыхательной гимнастики, 1 детская песня на русском языке, 1 эстрадная песня на казахском языке.

5) 5 класс. Форма аттестации в первом полугодии: контрольная работа. Программа контрольной работы: 1 детская песня на казахском языке, 1 романс на казахском языке.

Форма аттестации во втором полугодии: контрольная работа. Программа контрольной работы: 1 детская песня на любом иностранном языке, 1 романс на русском языке.